

چارلز مورتیمر

شیمی عمومی ۲

ترجمه

: کتر عیسیٰ یاوری

ویراست ششم

(با تجدید نظر و اصلاحات)

شیمی عمومی ۲، ویراسته ششم (با تجدید نظر و اصلاحات)

تألیف چارلز مورتیمر

ترجمه عیسیٰ یاوری

ویراسته محمد حسن پور

آماده‌سازی پیش از چاپ: ○ مؤسسه تشریف با همکاری هیأتا کاویانی،
محمد خناچیانی، ایضاً توکلی

چاپ اول متن تجدیدنظر شده، ۱۳۹۳

نسخه ۱۵۰۰۰

قیمت: ۱۷۰۰۰ تoman

لیتوگرافی: نورنگ، چاپ و صحافی: کانون چاپ

شابک دوره: ۹ ۷ ۸ - ۹ ۶ ۴ - ۸ ۰ ۹ ۸ - ۹ / ۹ ۸ ۷ - ۹ ۶ ۴ - ۶ ۱ ۸ ۶ - ۹ ۸ - ۹ ۶ ۴ - ۶ ۱ ۸ ۶ - ۹ ۳ - ۴
ISBN (Vol.2): ۹ ۷ ۸ - ۹ ۶ ۴ - ۶ ۱ ۶ - ۹ ۳ - ۴ / ۹ ۸ ۷ - ۹ ۶ ۴ - ۶ ۱ ۸ ۶ - ۹ ۳ - ۴

کلیه حقوق چاپ برای نشر علوم دانشگاهی محفوظ است.

سرشاسه: Mortimer, Charles E. مورتیمر، چارلز

عنوان و نام پدیدآور: شیمی عمومی / چارلز مورتیمر؛ ترجمه عیسیٰ یاوری.

مشخصات نشر: مشخصات ظاهري تهران: نشر علوم دانشگاهي، ۱۳۹۳-۱۳۹۱.

مشخصات ظاهري: ۲ ج: مصور (بخشی رنگی)، جدول؛ ۲۳۰۲۲ س.م.

شابک: ۹۷۸۹۶۴-۶۱۸۶-۹۸-۹۰۰۰۰۱۵۰۰۰ ج: ۱-۹۷۸-۹۶۴-۶۱۸۶-۹۹-۶

دوره: ۹۷۸۹۶۴-۶۱۸۶-۹۳-۴

۹۷۸-۹۶۴-۶۱۸۶-۹۳-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت

عنوان اصلی: Chemistry, 6th ed., c1986

یادداشت

کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشرین و مترجمین مختلف منتشر شده است.

یادداشت

ج. ۲. (چاپ اول: ۱۳۹۳) (فیبا).

یادداشت

شیمی

موضع

شیمی - مسائل، تمرینها و غیره

موضع

یاوری، عیسی، ۱۳۲۶ - ، مترجم

شناسه افزوده

ردیبدنی کنگره

ردیبدنی دیوبی

ردیبدنی کنگره

سخن ناشر

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

نشر علوم دانشگاهی از سال ۱۳۶۵ با هدف ارائه کتاب‌های درسی مناسب برای دانشجویان آغاز به کار کرد و در این راه کوشید با استفاده از تجربیات مؤسسه‌ی که قبلاً در این راه گام برداشته بودند، از آسیب‌شناسی‌های رایج در عرصه کتاب‌های دانشگاهی بهره گیرد. خوبی‌خوانه، این تلاش با حسن نظر استادان و دانشجویان روبرو شد. استقبال گسترده از کتاب‌های این مؤسسه، صرف‌نظر از دلگرم‌کردن همکاران ما، مسئولیت ما را در ارائه خدمات بهتر افزون ساخت. هدف‌هایی که نشر علوم دانشگاهی پیش‌روی خود قرار داده عبارت‌اند از:

۱. کیفیت علمی بالاتر از طریق تعمیق بیشتر در عرصه‌های ترجمه، تأثیر، و ویراشن
۲. ارائه کتاب با خصوصیات ظاهری فنی بهتر برای ماندگاری کتاب و استفاده بهینه از آن
۳. تا حد امکان، ارزان ارائه کردن کتاب به نحوی که خرید آن برای دانشجویان میسر باشد

روزآمد کردن کتاب‌های مؤسسه از طریق انتباطنی ترجمه‌های موجود با آخرين ويراست متن اصلی

ل. ثامن، نیاز دانشجویان به صورت بیوسته به نحوی که کتاب‌ها به بازار سیاه راه پیدا نکند.

نمروایی کار نشر علوم دانشگاهی عبارت‌اند از علوم پایه، فنی و مهندسی، از استادان، مؤلفان، و مترجمان این نیاز، می‌خواهیم با ارائه نقد و نظر درباره کتاب‌های نشر علوم دانشگاهی و پیشنهادهای ترجیح و تأثیر، ما را باری دهند.

یادداشت ناشر بر متن بازنگری سده چاپ جدید

چاپ و انتشار ترجمه ویراست ششم کتاب شیمی عمومی نوشه چارلز مورتیمر که توسط استاد گرانقدر، جناب آقای دکتر عیسیٰ یاوری پیشنهاد شد ما را بر آن داشت تا از همه امکانات موجود استفاده کرده و بتوانیم در حد بضاعت خود اثر ارزشمندی را به جامعه دانشگاهی تقدیم کنیم. طی ۱۵ سال گذشته، این کتاب، در سی و شش نوبت تجدید چاپ شد.

استقبال کم‌نظر مراکز آموزشی و دانشگاهی از ترجمه ارائه شده، ما را بر آن داشت که با کمک و همکاری مترجم محترم کاستی‌های چاپی را بروطوف کرده و با شکل جدیدی کتاب را منتشر کنیم.

۱. هر کسی متن چاپ جدید را بتواند درین شرایط مشاهده کند.
۲. غلط‌های چاپی تا حد ممکن برطرف شده است.
۳. جافتناگی‌های ترجمه اصلاح شده است.
۴. متن کتاب، تجدید حروفچینی و صفحه‌آرایی شده است.
۵. تصاویر مجدداً بازآفرینی شده است.
۶. این نوبت چاپ، با کاغذ گلاسه ۹۰ گرمی منتشر شده و امیدواریم در جاهای بعدی هم با همین کاغذ و کیفیت به چاپ برسد.

و کتاب همچون گذشته با پایین‌ترین قیمت ممکن عرضه شده است.

امید است تمام تلاش و کوشش انجام شده مورد توجه استادان و دانشجویان قرار بیزد. ما را با راهنمایی‌های خود مورد تشویق قرار دهند.

هر سهی از سه کتابی
۰۳۴۳

فهرست سرفصل‌های شیمی عمومی

شیمی عمومی ۲

- فصل ۱۶. نظریه‌های اسید و باز
- فصل ۱۷. تعادل یونی، بخش I
- فصل ۱۸. تعادل یونی، بخش II
- فصل ۱۹. مبنی ترمودینامیک شیمیابی
- فصل ۲۰. الکتروشیمی
- فصل ۲۱. نانولزها، بخش آ: هیدروژن و هالوژن‌ها
- فصل ۲۲. نانولزها، بخش II: عناصر گروه IV A
- فصل ۲۳. نانولزها، بخش III: عناصر گروه VA
- فصل ۲۴. نانولزها، بخش IV: کربن، سیلیسیم، بور، و گازهای نجیب
- فصل ۲۵. فلزات و متالورژی
- فصل ۲۶. ترکیبات کمبلکسی
- فصل ۲۷. شیمی هسته‌ای
- فصل ۲۸. شیمی آلی
- فصل ۲۹. بیوشیمی

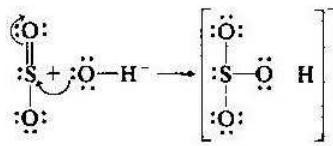
شیمی عمومی ۱

- فصل ۱. مقدمه
- فصل ۲. مقدمه‌ای بر نظریه اتمی
- فصل ۳. استوکیومتری، بخش I: فرمول‌های شیمیابی
- فصل ۴. استوکیومتری، بخش II: معادله‌های شیمیابی
- فصل ۵. شیمی گرمایی
- فصل ۶. آرایش الکترونی اتم‌ها
- فصل ۷. خواص اتم‌ها و پیوند یونی
- فصل ۸. پیوند کوالانسی
- فصل ۹. شکل هندسی مولکول، اور، تال مولکولی
- فصل ۱۰. گازهای میغایت و جامدات
- فصل ۱۱. محلول‌ها
- فصل ۱۲. واکنش‌های شیمیابی در محلول آبر
- فصل ۱۳. سیتیک شیمیابی
- فصل ۱۴. تعادل شیمیابی
- فصل ۱۵. تعادل شیمیابی

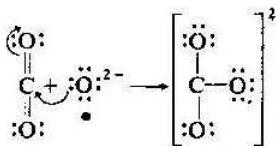
پنج
شش
پنجم
هفده

سخن ناشر
داداشت ناشر بر متن بازنگری شده چاپ جدید
بیشگفتار مترجم
بیشگفتار مؤلف

۱۴ دستور هدیه سعدی

۱
۱
۲
۳
۵
۷
۸
۹

۸
۸
۹

- ۱۶ مفهوم آریوس
۲-۱۶ مفهوم بروونست-لاری
۳-۱۶ قدرت اسید و بازهای بروونست
۴-۱۶ قدرت سیاهی و سختگیر مولکولی
۵-۱۶ مفهوم اسیدی از نظر نویسن
۶-۱۶ مفهوم سیستم حلالی

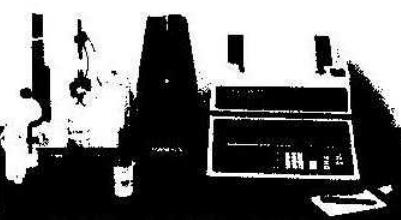
جکیده مطلب
مفهیم کلیدی
مسئل

۱۱
۱۴
۱۵
۱۲
۱۶
۸
۲۳
۲۴
۲۹
۲۹
۲۰

تسنیع ۱۷۷ دندان چشم چشم ۱

- ۱-۱۷ الکترولیت‌های ضعیف
۲-۱۷ پوش آب
۳-۱۷ شتاسکرها
۴-۱۷ پرون مشترک
۵-۱۷ بفره
۶-۱۷ اسیدهای چندپروتونی
۷-۱۷ یون‌هایی با نقش اسید و باز
۸-۱۷ تتر کربدی اسید - باز
جکیده مطلب
مفهیم کلیدی
مسئل

۲۴
۲۵
۲۷
۲۸
۲۰
۲۱
۲۳
۲۴

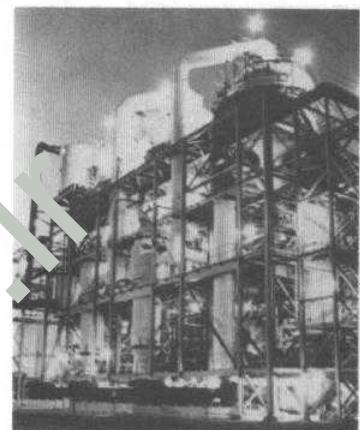
- ۱-۱۸ حاصل ضرب انحلال پذیری
۲-۱۸ تشکیل رسوب و حاصل ضرب انحلال پذیری
۳-۱۸ رسوب دادن سولفیده
۴-۱۸ تعددی های شامل یون کمپلکس
۵-۱۸ مفترضیم
جکیده مطلب
مفهیم کلیدی
مسئل

- ۱-۱۹ قانون اول ترمودینامیک
- ۲-۱۹ آنتالپی
- ۳-۱۹ قانون دوم ترمودینامیک
- ۴-۱۹ انرژی آزاد گیس
- ۵-۱۹ انرژی آزاد استاندارد
- ۶-۱۹ آنتروپی مطلق
- ۷-۱۹ انرژی آزاد گیس و تعادل
- ۸-۱۹ ثابت‌های تعادل و دما
- چکیده مطالب
- مفاهیم کلیدی
- مسائل

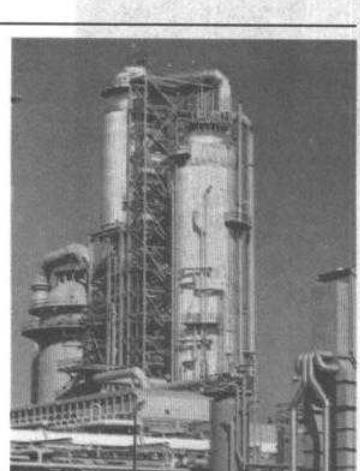
فصل ۲۰. الکتروشیمی

- ۱-۲۰ رسانش فلزی
- ۲-۲۰ رسانش الکترولیتی
- ۳-۲۰ الکترولیز
- ۴-۲۰ استوکیومتری الکترولیز (برقگافت)
- ۵-۲۰ پل‌های ولتاژی
- ۶-۲۰ نیروی حرکة الکتریکی
- ۷-۲۰ پتانسیل الکترود
- ۸-۲۰ تغیر انرژی آزاد گیس و نیروی حرکة الکتریکی
- ۹-۲۰ اثر غلطات بر پتانسیل پل
- ۱۰-۲۰ پل‌های غلطی
- ۱۱-۲۰ پتانسیل الکترودها و الکترولیز
- ۱۲-۲۰ خوردگی آهن
- ۱۳-۲۰ برخی پل‌های ولتاژی تجاری
- ۱۴-۲ پل‌های سوتختی
- چکیده مطالب
- مفاهیم کلیدی
- مسائل

فصل ۲۱. ناقلات، بخش ۳: هیدروژن و هالوژن‌ها

- ۱-۲۱ منابع طبیعی از جمله هیدروژن
- ۲-۲۱ تولید صنعتی هیدروژن
- ۳-۲۱ هیدروژن حاصل از واکنشی حاشیه‌ی
- ۴-۲۱ واکشن‌های هیدروژن
- ۵-۲۱ کاربردهای صنعتی هیدروژن
- ۶-۲۱ خواص هالوژن‌ها
- ۷-۲۱ منابع طبیعی و تولید صنعتی هالوژن
- ۸-۲۱ روش‌های آزمایشگاهی تهیه هالوژن‌ها
- ۹-۲۱ ترکیبات بین هالوژنی
- ۱۰-۲۱ هیدروژن هالیدها
- ۱۱-۲۱ هالیدهای فلزی
- ۱۲-۲۱ اکسی‌اسیدها و هالوژن‌ها
- ۱۳-۲۱ کاربرد صنعتی هالوژن‌ها
- چکیده مطالب
- مفاهیم کلیدی
- مسائل

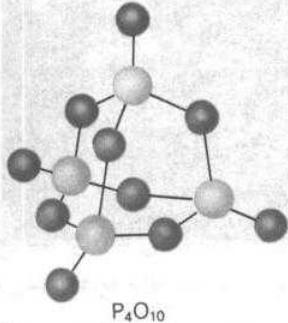
فصل ۲۲. ناقلات، بخش II: عناصر گروه VI A

- ۱-۲۲ خواص عناصر گروه VI A
- ۲-۲۲ منابع طبیعی و تولید صنعتی اکسیژن
- ۳-۲۲ تهیه اکسیژن در آزمایشگاه
- ۴-۲۲ واکشن‌های اکسیژن
- ۵-۲۲ کاربردهای صنعتی اکسیژن
- ۶-۲۲ اوزون

۹۷	آبودگی هوا
۹۸	۷-۲۲
۹۹	۸-۲۲
۱۰۰	شکل های آلتوروبی S, Se, Te و
۱۰۱	۹-۲۲
۱۰۲	منابع طبیعی و تولید صنعتی S, Se, Te و
۱۰۳	ترکیبات هیدروژنی S, Te, Se و
۱۰۴	۱۰-۲۲
۱۰۵	حالات اکسایش +۴ برای S, Se و Te
۱۰۶	۱۱-۲۲
۱۰۷	نمودارهای پتانسیل الکترود برای S
۱۰۸	۱۲-۲۲
۱۰۹	کاربردهای صنعتی S, Se و Te
۱۱۰	۱۴-۲۲
۱۱۱	چکیده مطالب
۱۱۲	مقاهیم کلیدی
۱۱۳	مسائل

فصل ۲۳. نافلزات، بخش III: عناصر گروه VA

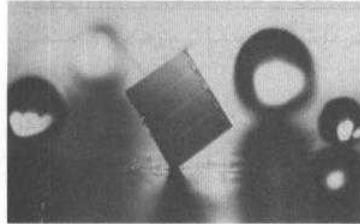
۱۰۷	خواص عناصر گروه VA
۱۰۸	۱-۲۲
۱۰۹	چرخه نیتروژن
۱۱۰	۲-۲۲
۱۱۱	منابع طبیعی و روش های تهیه عناصر گروه VA
۱۱۲	۳-۲۲
۱۱۳	نیتریدها و فسفیدها
۱۱۴	۴-۲۲
۱۱۵	ترکیبات هیدروژن دار
۱۱۶	۵-۲۲
۱۱۷	ترکیبات هالوژن دار
۱۱۸	۶-۲۲
۱۱۹	اکسیدها و اکسی اسیدهای نیتروژن
۱۲۰	۷-۲۲
۱۲۱	اکسیدها و اکسی اسیدهای فسفر
۱۲۲	۸-۲۲
۱۲۳	Bi, Sb, As اکسیدها و اکسی اسیدهای
۱۲۴	۹-۲۲
۱۲۵	۱۰-۲۲
۱۲۶	کاربردهای صنعتی عناصر گروه VA
۱۲۷	چکیده مطالب
۱۲۸	مقاهیم کلیدی
۱۲۹	مسائل

فصل ۲۴. نافلزات، بخش IV: کربن، سیلیسیم، بور، و گازهای نجیب

۱۲۱	خواص عناصر گروه A IV
۱۲۲	منابع و روش های تهیه کربن و سیلیسیم
۱۲۳	کاربردها و سیلیسیدها
۱۲۴	۴-۲۲
۱۲۵	اکسیدها و اکسی اسیدهای C و Si
۱۲۶	۵-۲۲
۱۲۷	ترکیبات کربن با گوگرد، هالوژن و نیتروژن
۱۲۸	۶-۲۲
۱۲۹	خواص عناصر گروه IIIA
۱۳۰	بور
۱۳۱	۸-۲۲
۱۳۲	ترکیبات بور
۱۳۳	۹-۲۲
۱۳۴	خواص گازهای نجیب
۱۳۵	چکیده مطالب
۱۳۶	مقاهیم کلیدی
۱۳۷	مسائل

فصل ۲۵. فلزات و متالورژی

۱۳۳	پیوند فلزی
۱۳۴	۱-۲۵
۱۳۵	نیمرسانها
۱۳۶	۲-۲۵
۱۳۷	خواص فیزیکی فلزات
۱۳۸	۳-۲۵
۱۳۹	منابع طبیعی فلزات
۱۴۰	۴-۲۵
۱۴۱	متالورژی: کانه ارالیس
۱۴۲	۵-۲۵
۱۴۳	متالورژی: کاهش
۱۴۴	۷-۲۵
۱۴۵	متالورژی: پالاش
۱۴۶	TA ۸-۲۵
۱۴۷	فلزات گروه IA
۱۴۸	۹-۲۵
۱۴۹	فلزات گروه IIA
۱۵۰	۱۰-۲۵
۱۵۱	فلزات واسطه
۱۵۲	۱۱-۲۵
۱۵۳	لاتنتیدها
۱۵۴	۱۲-۱۵
۱۵۵	III A فلزات گروه IVA
۱۵۶	۱۳-۲۵
۱۵۷	IV A فلزات گروه IVA
۱۵۸	چکیده مطالب
۱۵۹	مقاهیم کلیدی
۱۶۰	مسائل

۱۵۶
۱۵۹
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۲
۱۶۶
۱۶۷
۱۷۰

- ۱-۲۶ ساختار
۲-۲۶ کپلکس‌های تغیرپذیر و بی‌اثر
۳-۲۶ نامگذاری
۴-۲۶ هماری (ایزومری)
۵-۲۶ تشکیل پیوند در کپلکس‌ها
چکیده مطالب
مفاهیم کلیدی
مسائل

فصل ۲۷. شیمی هسته‌ای

۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۴
۱۷۶
۱۷۶
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۳
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰

- ۱-۲۷ هسته
۲-۲۷ واکنش‌های هسته‌ای
۳-۲۷ پرتوژانی (رادیواکتیوی)
۴-۲۷ اثرهای زیست‌شناختی تابش
۵-۲۷ سرعت واپاشی مواد پرتوزا
۶-۲۷ توابی واپاشی مواد پرتوزا
۷-۲۷ واکنش‌های بین‌اران هسته‌ای
۸-۲۷ شکافت هسته‌ای
۹-۲۷ همچوشه هسته‌ای
۱۰-۲۷ کاربرد نوکلیدهای پرتوزا
چکیده مطالب
مفاهیم کلیدی
مسائل

فصل ۲۸. شیمی آلی

۱۹۴
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۷
۱۹۹
۲۰۱
۲۰۳
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۱

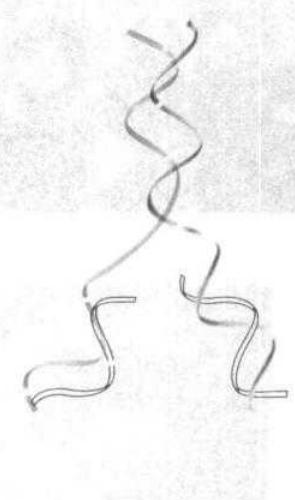
- ۱-۲۸ آلدہ‌ها
۲-۲۸ سیکل‌ها
۳-۲۸ آئین‌ها
۴-۲۸ حیوکری و آروماتیک
۵-۲۸ واکنشات هیدروکربن‌ها
۶-۲۸ الکل‌ها و آها
۷-۲۸ ترکیبات کربوکسیلیکا
۸-۲۸ کربوکسیلیک اسیدها و اترها
۹-۲۹ آئین‌ها و آمیدها
۱۰-۲۸ بیسپارها (پایمرها)
چکیده مطالب
مفاهیم کلیدی
مسائل

فصل ۲۹. بیوشیمی

۲۱۴
۲۱۶
۲۱۸
۲۱۸
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۷
۲۲۹
۲۵۱
۲۵۴
۲۵۷

- ۱-۲۹ پروتئین‌ها
۲-۲۹ کربوهیدرات‌ها
۳-۲۹ چربی‌ها و روغن‌ها
۴-۲۹ نوکلئیک اسیدها
۵-۲۹ آنزیم‌ها
۶-۲۹ سوخت و ساز
چکیده مطالب
مفاهیم کلیدی
مسائل
بیوستها
پاسخ مسائل (مسائل فرد)
واژه‌نامه انگلیسی-فارسی
واژه‌نامه فارسی-انگلیسی
نمايه

پیشگفتار مترجم

کتاب شیمی عمومی تألیف چارلز مورتیمر که اکنون ترجمه ویراست ششم آن را در دست داردید، یکی از کتاب‌های معتبر شیمی است که طی سالیان متعددی در بسیاری از دانشگاه‌های دنیا تدریس شده و به اکثر زبان‌های زنده نیز برگردانده شده است. طی سه دهه (۱۹۵۴ تا ۱۹۸۶)، شش ویراست از این کتاب منتشر شد و به طور مستمر مورد تجدیدنظر قرار گرفت. ویراست ششم را می‌توان به سنگ گرانهایی تشبیه کرد که طی سال‌های متعددی تراش خورده و اکنون به صورت گوهری ارزشمند درآمده است. نویسنده دانشمند کتاب، تبیین و ساده‌سازی مقایم شیمی را آماج اصلی خویش قرار داده است. بیش از ۱۵ سال از ترجمه ویراست ششم گذشت. استقبال بی‌نظیر اساتید، دیبران، دانشجویان، و دانش‌آموزان، کتاب را به چاپ سی‌وششم و تیزی از حدود نیم میلیون نسخه رسانید. به منظور ارائه چاپ بهتری از کتاب شیمی عمومی، تصحیح برخی غلط‌های چاپی، بهبود کیفیت شکل‌ها و نمودارها و تغییر حروفچینی و صفحه‌آرایی کتاب، متن اولیه مورد بازبینی و جدید نظر قرار گرفت. اینک، متن اصلاح شده کتاب با چاپی تیزیتر بر روی کاغذ گلاسه تقدیم خوانندگان ارجمند می‌شود.

*

در اال ۱۳۴۶ که به عنوان دانشجوی شیمی وارد مدرسه عالی پارس شدم، برای هر یک از درس‌های شیمی جزو کم حجمی و بی‌بود داشت د اغلب از یادداشت‌های دوران دانشجویی اساتید یا از تقریرات ایشان در کلاس درس استخراج شده بود. در دانشگاه ای د نیز وضع مشابهی وجود داشت. خواندن آن جزووهای کذا و گذراندن درس با نمرة قبولی کار دشواری نیو رسی ار آن منابع کوچک و کهنه نمی‌شد به قلمرو شیمی جدید راه یافت. سرخوش از نمره‌های بسیار خوب و کسب عنوان «دانس-ری ممتاز»، ولی غافل از اینکه علم شیمی را به درستی نیاموخته بودم. در اواخر سومین سال تحصیل در دوره نیسانس (۱۳۴۷) پر سروصدای شیمی عمومی استاد دکتر عبدالجليل مستشاری که به تاریکی از دانشگاه ایالتی می‌شیگان فارغ‌التحصیل شده و به مدرسه عالی پارس آمده بودند، باخبر شدم. هنگامی که به عنوان «مستمع آزاد» سری به آن کلاس زدم، استاد پژوهربا بیانی رسای و جذاب را دیدم که شیمی عمومی را از ویراست دوم مورتیمر تدریس می‌کردند. تمام بحث‌ها برای نازک داشت. اگرچه اندکی دیر شده بود، ولی برای جبران کاستی‌های گذشته به سراغ اصل کتاب رفتم. سال بعد، دکتر مستشاری کاب شیمی عمومی (ویراست دوم) را به فارسی ترجمه کردند و در اختیار دانشجویان قرار دادند که با استقبال فراوانی را رو نمایند.

اگرچه دوران فعالیت آموزشی و پژوهشی استاد در مدرسه عالی پرس به پنج سال نرسید (۱۳۴۹ تا ۱۳۵۳)، اما تأثیر شگرفی بر جامعه علمی ایران بر جای گذاشت. درس او زمزمه بیت بود. کلاس درس را بسیار جذی می‌گرفت، با آمادگی کامل به کلاس می‌آمد و تمام لحظه‌های درس او پربار و جذاب بود. شمار زیادی از دانشجویانی که علم شیمی را از این استاد فرزانه و دلسوز آموختند به مدارج عالی تحصیلی رسیدند و اکنون در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و صنعتی در ایران و خارج از ایران به تدریس و تحقیق مشغول هستند.

بعد از آن دوره کوتاه فعالیت آموزشی-پژوهشی، برخلاف میل خود که «عشق به تدریس داشت»، به عرصه فعالیت‌های صنعتی و پژوهش درباره صنایع کشور پا گذاشتند. چون علم شیمی را به خوبی آموخته بودند، در این عرصه نیز خدمات بسیار ارزنده‌ای به صنایع شیمیایی کشور کردند. به پاس این خدمات، انجمن خدمات، انجمن شیمی و مهندسی شیمی ایران در دهین کنگره خود (شهریور ۱۳۷۴)، با معرفی استاد دکتر عبدالجليل مستشاری به عنوان شیمیدان بر جسته و نمونه صنایع کشور تجلیل شایسته‌ای از این دانشمند و آموزگار علم شیمی به عمل آورد. گرچه خدمات استاد در صنعت بسیار حائز اهمیت است، اما مترجم ارزش نوآوری‌ها و خدمات آموزشی ایشان را بالاتر می‌داند و امیدوار است جامعه علمی ایران این خدمات بزرگ را روزی به شایستگی ارج بگذارد.

پیشگفتار مؤلف

اکنون، ویراست ششم کتاب شیمی عمومی را پیش رو دارید. اصلاحات این کتاب طی سال‌های متمادی ته تنها به این دلیل بود که شیمی قلمرو وسیع و در حال رشد دارد، بلکه به این دلیل نیز بوده که نیازه، علاقه، و توانایی‌های دانشجویان به طور مستمر در حل تغییر و دگرگونی است. به هر حال، فلسفه و نگرش کلی این اثر ثابت و استوار مانده است. این کتاب برای تبیین شیمی نوشته شده است و نه فقط عرضه واقعیت‌های تجربی شیمی در نتیجه، هر مفهوم جدید تا حد لازم برای درک آن، به صورت کامل نوشته شده است. در صورت لزوم ساده شده، ولی هیچگاه تحریف نشده است.

در این ویراست، فصل ۱ که شامل موروری بر تاریخ شیمی، بین اصطلاحات معین شیمی، دستگاه متری، ارقام بمعنی، و روش محاسبات می‌باشد، زمینه‌ساز فصل‌های بعدی کتاب است. برای حل مسائل، مثل‌های ساده و غیرشیمیابی بیان شده است.

فصل ۲ جدید است و مقدمه‌ای بر نظریه اتمی به دست می‌دهد. اگرچه جزئیات ساختار الکترونی اتم‌ها و شیمی دسته‌ای در فصل‌های بعدی (۶ و ۷) آمده است، اما در فصل ۲ مطالب کافی درباره نظریه اتمی برای ایجاد بنیانی استوار به ظور و روش آن به استوکیومتری وجود دارد.

استوکیومتری، اساس درک تمام مفاهیم شیمیابی به شمار می‌رود. اوردن استوکیومتری در بندای کتاب، ته تنها امکان استفاده از این سیستم درس را می‌دهد (که به تقویت مهارت‌های داشتجو منجر می‌شود)، بدکه امکان گسترش تدریجی موضوع را بیش فراهم می‌سازد (استوکیومتری محلول به همین منظور گنجانده شده است). از آنجاکه معمولاً بادگیری استوکیومتری برای نوآموزان شیخی دشوار است، بدایران گسترش و تکوین آن به ارامی صورت گرفته است. به منظور سهولت کار، موضوع استوکیومتری را در بخش اینجا (بخش اینجا) یک بخش به فرمول‌ها و ترکیبات (فصل ۳) و بخش دیگر به واکنش شیمیابی (فصل ۴) اختصاص یافته است.

شیمی گرمایی (فصل ۵) که بعد از استوکیومتری قرار دارد، بینگر ارتباط شیمی با انرژی و ماده است و هر دو آنها قابل سنجش کافی هستند. بحث زودهنگام شیمی گرمایی، راه را برای استفاده از مفهوم انرژی (مانند انرژی یونش، انرژی شبکه، و انرژی پیوند) در تکوین موضوع‌های بعدی ایجاد می‌کند. در هفت فصل بعد، ساختار و خواص فیزیکی مذکور آغاز شده، آنچه افزایش پیچیدگی، آمده است. ساختار الکترونی اتم‌ها (فصل ۶)، مفهوم پیوند شیمیابی را مطرح می‌کند. پیوند یونی (فصل ۷)، ترکیب بنیدی پیوند کووالانسی و رزوئانس (فصل ۸) و شکل هندسی مولکول‌ها، هیبرید شدن، و اوربیتال‌های مولکول (فصل ۹)، به بیان ساختار مولکولی اختصاص یافته است. گازها (فصل ۱۰) و مایعات و جامدات (فصل ۱۱)، به حالت‌های ماده می‌پردازد. بحث خواص فیزیکی محلول‌ها در فصل ۱۲ آمده است.

واکنش‌ها در محلول آبی، فصل ۱۳، که اولین بار در ویراست قبلی آمده بود، مورد استقبال قرار گرفت. این فصل بعد از فصل مریبوط به محلول آمده است و منطقی هم به نظر می‌رسد. بحث مریبوط به این نوع واکنش‌های که بخش مهمی از تعلم واکنش‌های شیمیابی شناخته شده را در بر می‌گیرد، شالوده مبحث بعدی است (به ویژه تعادل یونی، اسیدها و بازها، الکتروشیمی، و شیمی توصیفی). علاوه بر این، فصل ۱۳ زمینه‌ساز بیان واکنش‌های اکسیشنس-کاهش است که کمی پیش از الکتروشیمی (فصل ۲۰) است.

در فصل‌های بعدی نیز این روند مطالعه تفصیلی واکنش‌های شیمیابی ادامه می‌یابد. سرعت واکنش‌های شیمیابی (سینتیک شیمیابی) موضوع فصل ۱۴ است. چهار فصل بعدی (۱۵ تا ۱۸) بینگر تعادل شیمیابی هستند که موضوعی گسترده و مهم است. در نگرش ترمودینامیک شیمیابی (فصل ۱۹)، به واکنش‌های شیمیابی و سیستم‌های تعادلی توجه ویژه‌ای شده است.

الکتروشیمی بعد از ترمودینامیک و تعادل آمده است تا اصول ترمودینامیک (به ویژه انرژی آزاد گیس) و تعادل (به طور مشخص، معادله‌های مریبوط به ثابت‌های تعادل) در تکوین مفهوم الکتروشیمیابی (نیروی محرکه الکتریکی، پتانسیل

الکترودها، معادله نرنسن) مورد استفاده قرار گیرند.

شیمی توصیفی بخش عمده‌ای از بقیه کتاب را تشکیل می‌دهد: نافلزات (فصل‌های ۲۱ تا ۲۴)، غلات و ترکیبات کمپلکسی (فصل‌های ۲۵ و ۲۶)، شیمی آلی (فصل ۲۸)، و بیوشیمی (فصل ۲۹). در این ویراست شیمی هسته‌ای (فصل ۲۷) به طور کامل از نو نگاشته شده است.

سازماندهی موضوع‌های این کتاب، بازدارنده و دست و پاگیر نیست. چارچوب کتاب به گونه‌ای طراحی شده است که برای درس‌های مختلف شیمی عمومی مناسب باشد. طی سلیان متادی بسیاری از فصل‌ها تقسیم شده‌اند تا انعطاف‌پذیری کتاب افزایش یابد و استخراج چکیده درس آسان‌تر شود (فصل‌های مربوط به پیوند شیمیابی، تعادل یونی، و شیمی توصیفی نافلزات، نمونه‌هایی از این تقسیم‌بندی هستند). در این ویراست ساختار انتی و استوکیومتری به دو فصل تقسیم شده‌اند.

برای کمک به داشتجو، بخش‌ها و نکته‌های مهمی در این کتاب گنجانده شده است:

مثال‌ها که برای نمایش شیوه حل کردن مسائل شیمیابی طراحی شده است، به طور گسترشده‌ای در کتاب آمده‌اند.

روش حل گام‌به‌گام مسائل بینادی در داخل کادر آمده است. مطالب داخل این کادرها برای دستیابی به راه حل مسائل و ارجاع به کارهای بعدی مفید است.

چکیده مطالب که در پایان هر فصل آمده، برای این ویراست تنظیم شده است. این چکیده‌ها، بازنگری پی در پی فصل، ایجاد ارتباط بین مفاهیم و عرضه مطالب در یک قالب متفوتو را امکان‌پذیر می‌سازند.

مفاهیم کلیدی به همراه شماره بخش مربوط در پایان هر فصل تعریف شده است. این مفاهیم کارآبی فراوانی در مطالعه طالب و حل مسائل آن فصل دارد. اصطلاحات جدید، در جاهایی که برای اولین بار آمده است، با حروف سیاه یا با رنگ دوم مشخص شده‌اند.

مسائل نایاب فصل براساس نوع، به صورت «طبقه‌بندی شده» و همچنین به صورت «طبقه‌بندی نشده»، تنظیم شده است. مسائل «طبقه‌بندی نشده» از فصل، بجز مسائل طبقه‌بندی نشده، به صورت زوج‌های مشابه طراحی شده‌اند. ضمناً باسخ مسائل فرد (بجز سام طبقه‌بندی نشده) در پیوست آخر کتاب آمده است.

پیوست ۷: لذات استرشن‌بافته و شامل پاسخ مسائل فرد، نکاتی درباره عملیات ریاضی، و تعادل زیادی جدول‌های مربوط به ثابت‌ها و ضابط تبدیل است. این جدول‌ها اکنون شامل پیاسنیل الکترودها، ثابت‌های تعادل، داده‌های ترمودینامیکی (آنالیزی ستانداردهنده کیل، انرژی آزاد گیبس، و آنردویی مطلق استاندارد) و میانگین انرژی پیوند هاست.